

Nr 476

Av herr Nilsson, Ferdinand, och herr Jonasson, i anledning av
*Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring
i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370),
m. m.*

I proposition nr 153 föreslås att kontantunderstöd, som av arbetslöshetsnämnd lämnats med bidrag av statsmedel, skall befrias från beskattning. I propositionen erinras om att frågan om kontantbidragens beskattning länge varit av mindre praktisk betydelse. Vad som aktualiserat frågan är tydligen ansatserna till ökad arbetslöshet. I den s. k. departementspromemoria som synes ligga till grund för propositionen framhålles att understöden icke avser att tillföra mottagaren någon skattekraft utan att under arbetslösheten bereda en nödortftig försörjning åt den arbetslöse och hans familj. Det erinras emellertid även om att enligt stadgande i 10 § uppbördsförordningen arbetslöshetsunderstödet undantagits från källskatteavdraget vid utbetalningen. Eventuell skatt därå skall således erläggas vid senare tidpunkt. I promemorian framhålles emellertid att om statsmakternas syfte är att under arbetslösheten ge den arbetslöse ett så stort understöd som motsvarar hans nödvändiga levnadskostnader, måste en beskattning av understödet innebära att detta syfte delvis omintetgöres genom att det allmänna i form av skatt återkräver en del av bidraget i efterhand.

Förslaget om skattefrihet för kontantunderstöden har varit föremål för olika omdömen. Från flera håll har framhållits att frågan praktiskt sammanhänger med beskattningen av andra sociala bidrag och dessutom har en avsevärd principiell innebörd. Man har sålunda gjort gällande att den kräver en omfattande utredning av annat slag än som i promemorian presterats.

Riksskattenämnden anför ur social rättvisesynpunkt att skattefrihet för ifrågavarande bidrag skulle innebära att dessa erhåller en i beskattningshänseende privilegierad ställning. Uttalandet i promemorian att bidragen icke ger någon marginal för betalning av å dessa belöpande skatter måste, framhåller nämnden, ses i belysning av att ett mycket stort antal personer, vilkas inkomster icke överstiger arbetslöshetsersättningen, likväl anses äga skattekraft samt att sådana inkomster göres till föremål för beskattning. I samband härmed erinras om att taxeringsåret 1957 cirka 700 000 skattskyldiga inkomster liggande mellan 2 000 och 4 000 kronor redovisades. Riksskattenämnden erinrade även om att i de fall, då arbetslöshetsbidrag

utgår för viss del av ett år och arbetsinkomst föreligger för annan del, skulle, om bidragen befriades från skatt, Ortsavdragen likväl oavkortade utgå å den skattskyldiga delinkomsten. Nämnden framhåller även angelägenheten av att man noga beaktar, att icke skillnaden mellan arbetsinkomst, reducerad med därå belöpande skatt, som genomsnittligt faktiskt erhålles vid beredskapsarbete, och de ev. skattefria bidragen bleve ringa och avhölle vederbörande från att motta arbetet. Klara avstyrkanden beträffande skattefrihet för kontantunderstöden föreligger från kammarrätten samt länsstyrelserna i Jönköpings, Göteborgs och Bohus, Västerbottens och Norrbottens län.

Även kammarrätten framhåller gentemot förslaget skäl hänförliga till principen om rättvisa och likformighet i beskattningen, då en mycket stor grupp personer beskattas för inkomster som icke överstiger de särskilda bidragen. Att en person med arbetsfri inkomst skulle ha mindre skattekraft än den, som förvärfvar samma inkomst genom arbete, torde enligt kammarrätten icke vara riktigt. Om en arbetare under början av ett år uppburit arbetslöshetsunderstöd och därefter under året erhållit välavlönat arbete, men en annan arbetare haft arbete under hela året, ehuru mindre välavlönat, så att den samlade arbetsinkomsten understiger den förres, lär den förres skattekraft vara större än den senares. Som skattskyldig har dessutom den senare väl fått vara med och bidra i sin mån till den bärkraftigares understöd.

Liknande synpunkter framhålles också av länsstyrelserna i Västerbottens och Norrbottens län, där de små skattepliktiga inkomsttagarna är många. Länsstyrelsen i Jönköpings län framhåller att det enligt dess mening vore principiellt felaktigt att av sociala skäl frikalla vissa inkomster från skatteplikt. Sociala olägenheter av beskattningen skall enligt dess mening undanröjas genom generella regler om Ortsavdrag och extra avdrag på grund av nedsatt skatteförmåga. Den som på grund av kroppsligt handikapp eller annan särskild omständighet icke förmår förtjäna mer än exempelvis 5 000 kronor om året är i lika stort behov av skattefrihet för inkomsten som den som lyfter samma belopp i arbetslöshetsunderstöd. Länsstyrelsen i Göteborg är inne på liknande tankegångar. Om bidrag vid arbetslöshet göres skattefritt skulle detta enligt länsstyrelsen innebära, att den som under samma beskattningsår uppburit sådant bidrag i någon form och dessutom haft viss arbetsinkomst skulle bli skattefri icke endast för arbetslöshetsbidraget utan även för arbetsinkomsten till den del denna inkomst motsvaras av Ortsavdrag för ett helt år. Han skulle vidare gå fri från folkpensionsavgift och sjukförsäkringsavgift, belöpande på arbetslöshetsbidraget, ehuru inkomst till motsvarande belopp under andra förhållanden drabbas av dylika avgifter.

Från flera håll säges att principiella skäl visserligen talar mot att kon-

tantunderstöden undantages från beskattning men att skattefrihet likväl av sociala och praktiska skäl bör medges. Så är fallet beträffande länsstyrelsen i Malmöhus län liksom även i Älvsborgs län, Tjänstemännens centralorganisation (TCO) och Sveriges akademikers centralorganisation (SACO).

Av SACO framhålles att om man av sociala skäl vill åstadkomma lindring i beskattning av vissa grupper, bör detta i princip ske genom att medge särskilt avdrag vid nedsatt skatteförmåga jämlikt bestämmelserna i 50 § 2 mom. kommunalskattelagen. Förslaget tillstyrkes i avvaktan på samordning av de olika socialpolitiska åtgärderna.

TCO efterlyser likaledes en omläggning av beskattningen föregången av en allsidig utredning eller i varje fall i ett större sammanhang. Man erinrar även om att med nuvarande regler inträffar för flertalet arbetslösa det förhållandet, att när arbetslösheten varat i 138 eller 156 dagar upphör arbetslöshetskassans ersättning, som är skattefri. Sedan vidtager andra skattepliktiga former. I länsstyrelsens i Jönköpings län ovan berörda yttrande betonades likaledes, att det i departementspromemorian framlagda förslaget icke borde behandlas isolerat utan upptagas till prövning i ett större sammanhang d. v. s. såsom en del av frågan om de sociala förmånernas beskattning över huvud taget.

I departementschefens yttrande upptages till debatt frågan om att undanröja principiella betänkligheter eller reducera dem genom att utbygga reglerna om extra avdrag vid taxering i stället för att generellt medge skattefrihet. Han fäster föga avseende vid synpunkten att en mycket stor grupp personer beskattas för inkomst som icke överstiger bidragen. Han gör helt enkelt den generella anmärkningen, att storleken av en inkomst i ifrågasvarande inkomstläge icke är någon pålitlig mätare av den skattskyldiges skattekraft — något som i så fall torde gälla om både arbetslösa och andra. Statsrådet utgår från att förutsätta att de extra avdragen helt enkelt skall motsvara kontantbidragen i alla fall och att det då bara blir fråga om en opraktisk omgång med en så beskaffad prövning.

I andra sammanhang har departementschefen uttalat något varierande omdömen angående vilken omfattning arbetslösheten kan komma att få under överskådlig tid. I sin mån synes det som om förhållandena som sammanhänger därmed påverkat beslutet om uppskov med fastställande av budgeten samt om omsättningsskattens eventuella roll som dämpare av en snart nog möjlig överkonjunktur. I här föreliggande proposition synes det emellertid vara förestående perioder av långtidsarbetslöshet. Detta perspektiv synes även ha påverkat både proposition och vissa remissyttranden i riktning att det skulle vara nödvändigt att med bortseende från principiella synpunkter och grundligare utredningar raskt komma till beslut.

Den mot förslaget riktade kritiken bemötes väsentligen genom hänvis-

ning till situationen för de årsarbetslösa, ev. med en bitanke på dem som även året efter beskattningsåret, d. v. s. då skatten erlägges, har sin skatteförmåga väsentligen nedsatt. På propositionens s. 18 säges sålunda:

Beträffande den som varit arbetslös under ett helt år torde det emellertid i regel icke föreligga tvekan om att någon skattekraft ej föreligger. — — I praktiken torde man alltså kunna räkna med att en årsinkomst, bestående uteslutande av arbetslöshetsbidrag, icke tillför mottagaren någon skattekraft utan för hans del nära sammanfaller med existensminimum. Under sådana förhållanden kan det svårligen anses strida mot rättvisa och likformighet vid beskattningen om skattefrihet medgives.

Statsmakterna är så starkt inriktade på att i möjlig mån trygga sysselsättningen, att det förefaller föga troligt att en under år fortgående arbetslöshet skulle under så lång tid mötas med kontantunderstöd. Även om tiderna skulle i viss utsträckning försämras — vilket som berörts motsäges av andra prognoser — förefaller det som om de huvudsakliga åtgärderna mot arbetslösheten skulle bli av annan art. Men då blir läget också ett annat än det som på ovan angivet sätt angivits i propositionen. Det förefaller under sådana förhållanden skäligt dels att man icke skulle sakna tid att upptaga hela det stora problemet om de sociala bidragens beskattning till lösning, dels också kunna tänka sig en provisorisk lösning av det här närmast berörda problemet genom en behovsprövning och skattelindring åt vederbörande i erforderlig utsträckning på det i propositionen angivna andra alternativet d. v. s. på grundvalen av kommunalskattelagens bestämmelser om extra avdrag vid nedsatt skatteförmåga.

Under åberopande av vad som anförts föreslås,

att riksdagen måtte avslå förslaget i proposition nr 153 om generell skattefrihet för av arbetslöshetsnämnd med bidrag av statsmedel utbetalat kontantunderstöd;

att riksdagen måtte uttala att arbetslösa med låg skattekraft måtte efter prövning enligt kommunalskattelagens bestämmelser om extra avdrag vid nedsatt skattekraft erhålla erforderlig skattelindring; samt

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning av frågan om de sociala förmånernas beskattning i hela dess vidd.

Stockholm den 29 april 1959

Ferdinand Nilsson
i Kungsängen

Bertil Jonasson